

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять
з дисципліни

ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

(для студентів 3 курсу напряму підготовки 6.030601 – Менеджмент)

**Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2015**

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Економіка і фінанси підприємства» (для студентів 3 курсу напряму підготовки 6.030601 – Менеджмент) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: В. В. Величко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 46 с.

Укладач: к.е.н. В. В. Величко

Рецензент: Н. М. Матвєєва , к.е.н., доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування і регіонального розвитку, протокол № 1 від 29.08.2014 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Мета та завдання навчальної дисципліни	5
2 Перелік питань, що охоплюють зміст дисципліни	7
4 Теми практичних занять	14
5 Завдання та питання, що виносяться на практичні заняття	15
Рекомендовані джерела.....	45

ВСТУП

Дисципліна „Економіка і фінанси підприємства” за освітньо-професійною програмою підготовки має статус нормативної.

Програма дисципліни ухвалена кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування і регіонального розвитку, менеджменту і маркетингу в міському господарстві, транспортних систем і логістики, туризму і готельного господарства, управління проектами в міському господарстві і будівництві.

На вивчення дисципліни „Економіка і фінанси підприємства” передбачено 216 годин (6 кредитів), у тому числі для денної форми навчання 51 година практичних занять, для заочної форми навчання 12 годин.

Формою підсумкового контролю знань студентів є іспит.

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що їх характеризують.

Завдання: теоретична та практична підготовка студентів з таких питань:

- підприємство як суб'єкт господарювання та основні напрями його господарсько-фінансової діяльності;
- методологічні та методичні засади планування діяльності підприємства;
- формування програми виробництва продукції (робіт, послуг) та її реалізації, визначення виробничої потужності підприємства;
- визначення складових ресурсного потенціалу підприємства та шляхи його ефективного використання;
- теоретичні засади формування й використання трудових ресурсів підприємства та системи їх матеріального стимулювання; методичні підходи до їх аналізу та планування;
- теоретичні засади формування та використання майнових ресурсів (активів) підприємства, методичні підходи до їх аналізу та планування;
- теоретичні засади формування фінансових ресурсів (капіталу) підприємства, методичні підходи до їх аналізу та планування;
- механізм формування економічних результатів господарсько-фінансової діяльності підприємства;
- оцінка ефективності господарської діяльності та пошук шляхів її підвищення;
- сутність фінансового стану підприємства, його складові та методи оцінки;
- конкурентоспроможність підприємства та методи її оцінки;
- механізм розвитку підприємства, запобігання кризових явищ та банкрутства; забезпечення економічної безпеки підприємства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- економічні основи функціонування підприємства в системі ринкових відносин, основні напрями та види його діяльності; види підприємств, що функціонують в Україні;
- систему аналізу та планування обсягів, результатів діяльності ресурсного потенціалу підприємства;
- зовнішнє середовище та його вплив на діяльність підприємства;
- ресурсний потенціал підприємства та його складові елементи;
- основні результативні показники діяльності підприємства, порядок їх формування та використання;
- капітал підприємства, його структуру, взаємозв'язок з ресурсами, економічні основи формування та використання;

- ефективність, конкурентоспроможність підприємства та його продукції (робіт, послуг);
- сучасні теорії та моделі розвитку підприємства, механізм трансформації (реструктуризації) підприємств у процесі розвитку;
- економічну безпеку підприємства та його антикризову діяльність.

вміти:

- володіти методами стратегічного, тактичного та оперативного планування; планування обсягів діяльності, необхідних ресурсів, зовнішніх і внутрішніх обмежень та ризиків, напрямів розвитку та реструктуризації;
- вміти обґрунтовувати обсяги виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг) підприємства, його виробничу потужність, потреби підприємства у матеріальних ресурсах, ;
- вміти обґрунтовувати товарну та цінову політику підприємства;
- аналізувати та планувати доходи, поточні витрати і фінансові результати від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;
- обґрунтовувати ефективність інвестиційних та інвестиційних проектів;
- оцінювати фінансово-майновий стан підприємства, його конкурентоспроможність, загрози банкрутства.

мати компетентності:

- здатність стратегічного, тактичного та оперативного планування, планування обсягів діяльності, необхідних ресурсів, зовнішніх та внутрішніх обмежень та ризиків;
- здатність обґрунтування обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства, його виробничої потужності, потреби підприємства у матеріальних ресурсах;
- здатність до аналізу та планування ресурсів, які необхідні підприємству, розробки політики формування та використання трудових, майнових та фінансових ресурсів;
- здатність аналізу та планування доходів, поточних витрат та фінансових результатів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства;
- здатність обґрунтування ефективності інвестиційних та інноваційних проектів;
- здатність оцінки фінансово-майнового стану підприємства, його конкурентоспроможності, загрози банкрутства.

2 ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ОХОПЛЮЮТЬ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин та економічні основи його виробничої діяльності

Розділ 1 Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин

Тема 1.1 Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємства. Поняття економічного сренітету, самоокупності та самофінансування.

Зовнішнє середовище функціонування підприємства. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна та інші. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

Види підприємства та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств.

Напрями та види діяльності підприємства, права в питаннях планування та розвитку, залучення та використання ресурсів, розпорядження прибутком.

Тема 1.2 Планування діяльності підприємства

Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства.

Технологія планування діяльності підприємства. Цільові характеристики діяльності підприємства, їх класифікація, вимоги до формування. Залежність цілей господарювання від стадій життєвого циклу підприємства. Дерево цілей та його побудова.

Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності. Вибір та розробка стратегії. Діагностика реалізації обраної стратегії.

Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.

Методи планування окремих показників господарсько-фінансової діяльності. Оцінка якості планів підприємства

Розділ 2 Економічні основи виробничої діяльності підприємства

Тема 1.3 Економічна характеристика продукції підприємства

Загальна характеристика, систематизація та методи вимірювання продукції (робіт, послуг), що виробляє та реалізує підприємство. Поняття "номенклатура та асортимент продукції, що виробляється", "товарна", "валова", "чиста", "реалізована продукція", "валовий оборот підприємства".

Товарна політика підприємства і механізм здійснення. Життєвий цикл товару та його значення для розробки товарної політики підприємства.

Формування асортименту товарів (робіт, послуг) та управління ним. Розробка товарної марки та здійснення її правової охорони.

Тема 1.4 Виробнича програма підприємства

Зміст, завдання та місце виробничої програми в системі господарських планів підприємства.

Інформаційне забезпечення обґрунтування виробничої програми підприємства. Методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми. Маркетинговий аналіз як передумова формування програми випуску продукції (робіт, послуг).

Фактори, що визначають обсяги виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг). Визначення необхідного й можливого обсягів виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг). Умови та критерії оптимізації обсягів випуску продукції (робіт, послуг) у конкурентному середовищі.

Ресурсне забезпечення виробничої програми підприємства. Визначення потреби підприємства у матеріальних ресурсах. Обґрунтування оптимальної партії постачання матеріальних ресурсів.

Аналіз та планування обсягів реалізації продукції (робіт, послуг).

Оперативне виробниче планування обсягів, ритмічності виробництва та сезонності реалізації продукції (робіт, послуг).

Резерви зростання обсягів виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг).

Тема 1.5 Виробнича потужність підприємства

Поняття виробничої потужності підприємства, його структурних підрозділів, окремих ланок, основного виду обладнання. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства.

Фонд часу роботи обладнання та методика його визначення.

Системи і методи визначення потужності підприємства. Специфіка розрахунку виробничої потужності у різних галузях економіки.

Динамічні показники виробничої потужності. Баланс виробничої потужності підприємства. Взаємозв'язок виробничої потужності та порпускної спроможності підприємства.

Фактори впливу ефективності використання виробничої потужності. Резерви зростання виробничої потужності підприємства.

Змістовий модуль 2 Ресурсне забезпечення діяльності підприємства.

Розділ 3 Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Тема 2.1 Ресурсний потенціал підприємства

Поняття та види економічних ресурсів.

Поняття потенціалу і ресурсного потенціалу підприємства. Складові ресурсного потенціалу та їх взаємозв'язок.

Взаємозв'язок окремих елементів ресурсного потенціалу підприємства. Критерії оптимізації структури ресурсного потенціалу.

Чинники, що обумовлюють рівень використання ресурсного потенціалу. Основні напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства.

Тема 2.2 Трудові ресурси підприємства

Трудові ресурси підприємства та характеристика їх видів. Принципи і завдання формування трудових ресурсів в умовах ринкової економіки. Фактори, що впливають на формування трудових ресурсів.

Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрями підвищення продуктивності праці та ефективності трудових ресурсів підприємства. Методи нормування витрат праці на підприємстві.

Форми мотивації праці робітників. Системи оплати праці та їх характеристика.

Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Мінімальна заробітна плата і фактори, що її визначають. Державне регулювання мінімальної заробітної плати і її вплив на рівень ставок та окладів окремих робітників. Тарифна система, її зміст та умови використання. Сутність контрактної форми оплати праці.

Форми додаткової заробітної плати, особливості їх застосування на підприємствах з різними формами власності. Форми та системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності.

Методичні інструменти аналізу чисельності та фонду оплати праці підприємства.

Зміст плану з праці та порядок його розробки. Обґрунтування потреби підприємства у трудових ресурсах. Штатний розклад, його призначення та порядок складання. Методи планування фонду оплати праці.

Шляхи раціоналізації витрат у складі фонду оплати праці підприємства.

Тема 2.3 Майнові ресурси (активи) підприємства

Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності підприємства. Класифікація активів підприємства. Характеристики підприємства, що визначають особливості формування його активів.

Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості необоротних активів підприємства як складової його ресурсів.

Сутність, класифікація та особливості відтворення основних засобів підприємства. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні інструменти оцінки стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

Нематеріальні активи підприємства: сутність, класифікація, призначення, особливості формування та відтворення.

Довгострокові фінансові інвестиції підприємства: поняття, класифікація, методи оцінки.

Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація. Відмітні характеристики оборотних активів як складової ресурсів підприємства. Поняття та особливості кругообороту оборотних активів підприємства. Сутність та методика оцінки виробничого, операційного і фінансового циклів підприємства.

Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємства: сутність, класифікація, види вартості та методи оцінювання вибуття.

Дебіторська заборгованість підприємства як складова економічних ресурсів підприємства: сутність, склад, види вартості, призначення та класифікація.

Сутність і класифікація грошових активів підприємства та їх еквівалентів. Відмітні особливості грошових активів як складової майнових ресурсів підприємства. Особливості кругообороту грошових активів підприємства та інструменти його забезпечення.

Методичні інструменти аналізу активів підприємства.

Обґрунтування планового обсягу активів підприємства: завдання, етапи та методи.

Резерви прискорення оборотності активів підприємства.

Тема 2.4 Фінансові ресурси (капітал підприємства)

Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства. Відмітні характеристики підприємства, що визначають особливості формування його фінансових ресурсів. Кругооборот фінансових ресурсів підприємства в процесі формування його капіталу.

Капітал як складова ресурсів підприємства: характеристика сутності з різних позицій різних підходів та принципи його формування. Класифікація капіталу підприємства.

Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежно від основних характеристик підприємства.

Позиковий капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування залежно від основних характеристик підприємства.

Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства: поняття, принципи, завдання. Особливості, форми та інструменти банківського і небанківського кредитування підприємства.

Поняття структури та вартості капіталу підприємства. Методичні підходи до оцінки ефекту фінансового важеля та середньозваженої вартості капіталу.

Аналіз капіталу підприємства: поняття, завдання, етапи та основні методи.

Планування обсягу і структури капіталу підприємства: сутність, етапи та методи.

Резерви зростання капіталу підприємства.

Змістовий модуль 3 Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства, інтегральна оцінка його стану та забезпечення економічної безпеки.

Розділ 4 Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства

Тема 3.1 Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

Сутність поняття витрати, поточні витрати та капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції, робіт, послуг. Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства.

Класифікація поточних витрат. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.

Показники собівартості продукції (робіт, послуг) та порядок їх обчислення. Поняття калькулювання продукції (робіт, послуг) підприємства. Вибір калькуляційних одиниць. Калькулювання повних витрат на виробництво продукції (робіт, послуг). Методи калькулювання собівартості. Управління поточними витратами за системою "директ-костинг", сфера застосування, можливості використання, порядок обчислення витрат при одно- та багатоступневому розподілі маржинального доходу. Особливості калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах окремих галузей.

Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства. Зміст і механізм дій виробничого левериджу. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

Методи планування поточних витрат підприємства. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання.

Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства.

Тема 3.2 Доходи та цінова політика підприємства

Доходи підприємства в системі економічних показників його діяльності. Класифікація доходів підприємства.

Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства. Особливості формування доходів від операційної діяльності в окремих галузях господарювання. Фактори, що впливають на доходи від операційної діяльності.

Цінова політика підприємства як фактор формування його доходів від реалізації продукції (робіт, послуг): сутність та етапи розроблення. Характеристика ціноутворюючих факторів. Методи ціноутворення. Напрями забезпечення ефективності цінової політики.

Методичні інструменти планування та аналізу доходів підприємства.

Планування доходів підприємства: поняття, завдання і послідовність. Етапи планування доходів підприємства. Методи планування доходів підприємства: особливості та умови їх застосування.

Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємства.

Тема 3.3 Фінансові результати діяльності підприємства

Поняття та види фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.

Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають.

Методичні інструменти обґрунтування та аналізу прибутку підприємства.

Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки.

Використання чистого прибутку підприємства.

Розділ 5 Інтегральна оцінка стану підприємства

Тема 3.4 Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки

Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності підприємства. Види ефекту. Ефективність діяльності підприємства: сутність, основні характеристики.. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства.

Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Оцінка ефективності інвестиційних та інноваційних проектів підприємства.

Методи інтегральної оцінки ефективності діяльності підприємства.

Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

Тема 3.5 Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки

Поняття фінансово-майнового стану підприємства, мета і завдання його дослідження. Основні елементи, що визначають фінансово-майновий стан підприємства.

Поняття та методи оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Горизонтальний (трендовий) аналіз. Вертикальний (структурний) аналіз. Порівняльний (просторовий) аналіз. Аналіз фінансових коефіцієнтів (R-аналіз). Факторний аналіз. Експрес-метод діагностики фінансово-майнового стану.

Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства. Сутність рентабельності діяльності підприємства. Показники оцінки ділової активності підприємства. Комплексне оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

Інтегральна оцінка фінансово-майнового стану підприємства. Вимоги до інтегральної оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Послідовність етапів здійснення інтегральної оцінки фінансово-майнового стану підприємства.

Тема 3.6 Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку

Поняття «розвиток»; його роль, місце і значення в господарській діяльності. Видова класифікація процесів розвитку. Еволюційна та революційна концепція розвитку підприємства. основні форми розвитку підприємства.

Концепції розвитку підприємств. Сучасні моделі розвитку підприємств. Методичний інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві. Особливості управління підприємством за кожною моделлю розвитку.

Сутнісна характеристика та організаційні форми трансформації підприємств (організацій) та об'єднань.

Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) трансформації підприємств. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації трансформації господарюючих суб'єктів. Вітчизняний і зарубіжний досвід трансформації та реструктуризації підприємств.

Тема 3.7 Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

Сутність і фази розгортання кризи. Фактори, що обумовлюють виникнення кризи. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ в його діяльності. Фінансово-економічні передумови та наслідки виникнення ситуації банкрутства. Види банкрутства підприємства. Методичні підходи до визначення ймовірності кризи на підприємстві. Інститут банкрутства: сутність, цілі та завдання. Процедура розгляду та прийняття рішення у справі про банкрутство підприємства.

Загальна характеристика процесу ліквідації збанкрутілого суб'єкта господарювання. Оцінювання та продаж майна підприємства-банкрута. Черговість задоволення вимог кредиторів у процесі ліквідаційної процедури.

Цілі та форми санації. Відмітні особливості досудової та судової санації (фінансового оздоровлення). Зміст плану санації. Класифікація санаційних заходів.

Генезис формування та сучасне розуміння економічної безпеки підприємств, її місце і роль в системі управління підприємством. Система показників економічної безпеки підприємства. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Методи моніторингу економічної безпеки підприємства. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства.

3 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

N з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Модуль 1 Економіка і фінанси підприємства			
Змістовий модуль 1 <i>Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин та економічні основи його виробничої діяльності</i>		14	2,5
1.1	Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці	2	0,5
1.2	Планування діяльності підприємства	2	-
1.3	Економічна характеристика продукції підприємства.	2	-
1.4	Виробнича програма підприємства	4	1
1.5	Виробнича потужність підприємства	4	1
Змістовий модуль 2 <i>Ресурсне забезпечення діяльності підприємства</i>		22	9
2.1	Ресурсний потенціал підприємства	2	-
2.2	Трудові ресурси підприємства	4	1
2.3	Майнові ресурси (активи) підприємства	8	6
2.4	Фінансові ресурси (капітал підприємства)	8	2
Змістовий модуль 3 <i>Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства, інтегральна оцінка його стану та забезпечення економічної безпеки</i>		15	0,5
3.1	Поточні витрати підприємства та собівартість продукції.	4	-
3.2	Доходи та цінова політика підприємства	2	-
3.3	Фінансові результати діяльності підприємства	2	-
3.4	Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки	1	-
3.5	Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки	4	0,5
3.6	Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку	1	-
3.7	Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність	1	-
	Разом	51	12

4 ЗАВДАННЯ ТА ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Змістовий модуль 1 Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин та економічні основи його виробничої діяльності

Розділ 1 Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин

Тема 1.1 Підприємство в соціально орієнтованій ринковій економіці

Питання для розгляду

1. Підприємство, як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин.
2. Організаційно-економічні умови функціонування підприємства.
3. Зовнішнє середовище функціонування підприємства.
4. Види підприємства та їх класифікація.
5. Напрями та види діяльності підприємства.

Тема 1.2 Планування діяльності підприємства

Питання для розгляду

1. Принципи планування діяльності підприємства.
2. Поняття та види планів. Технологія планування діяльності підприємства.
3. Дерево цілей та його побудова.
4. Вибір та розробка стратегії.
5. Тактичне та оперативне планування.
6. Методи планування окремих показників господарсько-фінансової діяльності. Оцінка якості планів підприємства

Розділ 2 Економічні основи виробничої діяльності підприємства

Тема 1.3 Економічна характеристика продукції підприємства

Питання для розгляду

1. Загальна характеристика, систематизація та методи вимірювання продукції (робіт, послуг).
2. Товарна політика підприємства і механізм здійснення.
3. Життєвий цикл товару.
4. Асортимент товарів (робіт, послуг) та управління ним.

Тема 1.4 Виробнича програма підприємства

Питання для розгляду

1. Виробнича програма в системі господарських планів підприємства.
2. Методичні інструменти аналізу виконання виробничої програми.
3. Визначення необхідного й можливого обсягів виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг).
4. Аналіз та планування обсягів реалізації продукції (робіт, послуг).

Задачі для розв'язання

Задача 1.

Підприємство випустило основної продукції на суму 402 млн грн. Роботи промислового характеру, виконані для сторонніх підприємств, складають – 40,5 млн грн. Вартість напівфабрикатів власного виготовлення – 20 млн грн, з них 70% використано у власному виробництві. Розмір незавершеного виробництва збільшився на кінець року на 10 млн грн.

Визначити розмір товарної і валової продукції.

Задача 2.

У звітному періоді підприємство випустило виробів А в кількості 200 000 одиниць, виробів Б – 300 000 одиниць. Ціна виробу А – 180 грн, Б – 258 грн. Вартість послуг промислового характеру, наданих стороннім підприємствам – 3 750 тис. грн. Залишок незавершеного виробництва на початок року – 750 тис. грн, на кінець року – 530 тис. грн. Поряд з основною продукцією вироблена тара на суму 1 200 тис. грн, у тому числі для реалізації на сторону на суму 800 тис. грн.

Визначити розмір товарної і валової продукції.

Задача 3.

Виробництво товарної продукції за рік склало 10 тис. м. куб газового конденсату, залишок нереалізованої продукції на початок року – 500 м. куб, залишок нереалізованої продукції на кінець року – 300 м. куб. Оптова ціна підприємства за 1 м. куб. продукції – 25 грн.

Визначити річний обсяг реалізованої продукції.

Задача 4.

Основна продукція підприємства запланована в обсязі 520 млн грн, послуги промислового характеру – 48 млн грн. Вартість напівфабрикатів складе в планованому періоді 50 млн грн, з них 50% буде використано для власного виробництва. Розмір незавершеного виробництва на кінець періоду збільшиться на 38 млн грн. Залишки готової продукції на складі на початок періоду – 80 млн грн, на кінець періоду – 30 млн грн.

Визначити обсяг товарної, реалізованої, валової продукції підприємства.

Задача 5.

За планом підприємство повинно випустити продукції А – 60000 шт., продукції В – 72000 шт., продукції С – 38000 шт. Собівартість та рентабельність виробів А, В, С відповідно становлять 173 грн, 25%; 181 грн, 26%; 162 грн, 19%. До кінця періоду запаси готової продукції зменшаться на 280000 грн, а обсяг незавершеного виробництва зменшиться на 240000 грн.

Розрахувати показники товарної, реалізованої та валової продукції.

Задача 6.

В плановий період підприємство має доставити споживачам 7500 шт. металовиробів. Підприємством укладено договори на поставку йому металу в обсязі 8 т. Середня вага виробу 0,85 кг. Коефіцієнт використання металу 0,72. 30% відходів металу можуть повторно використовуватися у виробництві.

Обґрунтувати виробничу програму малого підприємства з виробництва металовиробів з точки зору забезпеченості металом.

Задача 7.

В готелі 400 номерів: 150 номерів одномісних, 100 двохмісних, 50 одномісних полулюксів, 100 двохмісних люксів. Готель працює 365 днів на рік. 10 номерів двохмісних рік знаходяться в ремонті. Середній коефіцієнт завантаження номерного фонду 70 % на рік.

Розрахувати обсяг ліжко-діб в інвентарі, ліжко-діб в експлуатації, ліжко-діб наданих.

Тема 1.5 Виробнича потужність підприємства

Питання для розгляду

1. Поняття виробничої потужності підприємства, його структурних підрозділів, окремих ланок, основного виду обладнання.
2. Фонд часу роботи обладнання та методика його визначення.
3. Специфіка розрахунку виробничої потужності у різних галузях економіки.
4. Баланс виробничої потужності підприємства.

Задачі для розв'язання

Задача 1.

На дільниці працюють 25 верстатів. Трудомісткість обробки одиниці продукції – 0,3 год. на виріб. Підприємство працює у 2 зміни, тривалість зміни – 7 год. Корисний фонд робочого часу за рік – 260 робочих днів. Планові регламентні простої обладнання – 7% від корисного фонду часу роботи дільниці.

Визначити виробничу потужність дільниці.

Задача 2.

На дільниці працюють 15 верстатів. Продуктивність одного верстата – 1,5 виробу за годину. Підприємство працює у 2 зміни, тривалість зміни – 7 год. За рік враховуються 260 робочих днів. Коефіцієнт використання робочого часу працівниками – 0,9.

Визначити достатність потужностей для виконання плану виробництва готової продукції обсягом 80000 од.

Задача 3.

Виробнича потужність підприємства на початок року становила 5200 тис. од. продукції. Впродовж року: внаслідок реконструкції підприємства з 1 квітня було введено додаткову нову потужність у обсязі 120 тис. од. продукції; внаслідок технічного переозброєння та організаційно-технічних заходів з 1 травня потужність зросла на 80 тис. од. продукції; внаслідок зміни номенклатури продукції та зниження її трудомісткості з 1 серпня потужність зросла на 1020 тис. од. продукції; внаслідок зміни номенклатури продукції та зниження її трудомісткості з 1 вересня вибуло потужності на 500 тис. од. продукції; Фактичний обсяг виробництва становив 4300 тис. од. на рік.

Визначити коефіцієнт використання виробничої потужності. Чи є такий стан використання (з урахуванням 12% резервної потужності) бажаним для підприємства?

Задача 4.

В готелі 300 номерів: 150 номерів одномісних, 100 двохмісних, 50 одномісних полулюксів. Готель працює 365 днів на рік. 10 номерів двохмісних рік знаходяться в ремонті з 1 травня поточного року, 5 з яких будуть введені в експлуатацію 1 жовтня поточного року.

Розрахувати виробничу потужність на початок та кінець року, середньорічну виробничу потужність.

Змістовий модуль 2 Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Розділ 3 Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Тема 2.1 Ресурсний потенціал підприємства

Питання для розгляду

1. Поняття та види економічних ресурсів.
2. Потенціал і ресурсний потенціал підприємства.
3. Критерії оптимізації структури ресурсного потенціалу.
4. Основні напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства.

Тема 2.2 Трудові ресурси підприємства

Питання для розгляду

1. Трудові ресурси підприємства та характеристика їх видів.
2. Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки.
3. Методи нормування витрат праці на підприємстві.
4. Системи оплати праці та їх характеристика.
5. Методи планування фонду оплати праці.

Задачі для розв'язання

Задача 1.

Середньооблікова чисельність робітників підприємства становила в січні 265, лютому – 276 і в березні – 301 чол.

Визначити середньооблікову чисельність робітників за 1 квартал.

Задача 2.

Нормативна трудомісткість токарних робіт II розряду – 31000 нормо-годин. Середній коефіцієнт виконання норм – 1,25. Середня кількість годин роботи одного токаря на рік – 1840.

Визначити планову трудомісткість токарних робіт і необхідну чисельність токарів.

Задача 3.

У звітному році на підприємстві працювало 3300 робітників. Баланс робочого часу одного робітника – 1840 год. У плановому році результаті проведених організаційно-технічних заходів намічено зекономити 184 400 годин.

Визначити відносну економію річної чисельності робітників і можливий ріст продуктивності праці в результаті зниження трудомісткості.

Задача 4.

За річним планом передбачено збільшити кількість перевезень пасажирів тролейбусом на 27,1%, а чисельність робітників – на 14 %.

Визначити відносну зміну рівня виробітку (кількість перевезених пасажирів на одного середньооблікового робітника).

Задача 5.

Підприємство “А” запланувало в наступному році зростання продуктивності праці на 7 % і збільшення середньооблікової чисельності робітників на 4 %.

Визначити, на скільки при таких умовах можна збільшити виробничу програму.

Задача 6.

У звітному році обсяг випуску товарної продукції складав 8900 тис. грн, середньоблікова чисельність працівників – 151 чоловік.

У році, що планується, обсяг товарної продукції передбачається в сумі 7900 тис. грн, продуктивність праці на одного працівника повинна збільшитись на 8 % проти минулого року.

Визначити продуктивність праці одного працівника у звітному і плановому роках і середньооблікову чисельність працівників у році, що планується.

Задача 7.

За звітний період обсяг валової продукції склав 7400 тис. грн, чисельність робітників – 45 чоловік. У плані на рік обсяг валової продукції збільшиться на 12 %, продуктивність праці – на 6 %.

Визначити в плані на наступний рік обсяг валової продукції, продуктивність праці, чисельність робітників підприємства.

Задача 8.

Середня кількість робочих днів за рік – 246, середня тривалість робочого дня – 7,9 години. За рік вироблено товарної продукції на 19100 тис. грн. Чисельність промислово-виробничого персоналу в середньому за рік – 800 чоловік, у тому числі робітників – 760 чоловік.

Визначити середньорічний, середньоденний і середньогодинний виробіток на одного працівника і одного робітника.

Задача 9.

Місячний оклад робітника з погодинною оплатою праці – 3900 грн.

Робітник повинен відпрацювати 21 зміну по 8 годин, фактично відпрацював 20 змін. За безаварійну роботу передбачена премія в розмірі 15 % тарифного заробітку.

Розрахувати заробітну плату робітника.

Задача 10.

Токар V розряду, годинна тарифна ставка – 20,30 грн. Завдання на місяць – 100 деталей, норма часу на виготовлення деталі – 2 години, оплата – відрядно-преміальна. Переробка норм запланована на 11 %. За кожний відсоток преміальна доплата складає 1,5 % відрядного заробітку, але не вище 20%.

Визначити місячний заробіток токаря.

Задача 11.

Місячна заробітна плата: робітника Петриченко О. І. – 3975 грн., робітника Іваненко Г. Я. – 3250 грн. і робітника Остапенка І. І. – 3190 грн.

Визначити середньомісячний заробіток робітників, середньоденний, середньогодинний.

Задача 12.

Робітник за місяць відпрацював 176 люд.-год. і виготовив 450 деталей. Норма часу на виготовлення однієї деталі становить 0,4 люд.-год., а відрядна розцінка – 5,20 грн. за одну деталь. Премія складає 1,5% за кожний відсоток перевиконання норми.

Розрахувати загальну суму нарахованої заробітної плати за місяць.

Задача 13.

Робітник промислового підприємства працює за відрядно-прогресивною системою оплати праці. Денна тарифна ставка робітника 5 розряду становить 155 грн. 60 коп. За перевиконання виробничої норми праця робітника оплачується за розцінкою, збільшеною на 50%.

Розрахувати загальну суму заробітку робітника 5 розряду, який в розрахунковому місяці виконав виробничу норму на 118% і відпрацював 23 робочих зміни.

Задача 14.

Визначити загальну заробітну плату спеціаліста, виходячи з таких даних. Посадовий оклад спеціаліста дорівнює 3000 грн. за місяць. За нормальних умов господарювання спеціалісту нараховується премія, розмір якої становить 30 % від посадового окладу. У розрахунковому місяці спеціаліст відпрацював 23 робочих дні, 2 дні перебував у відрядженні та один день у відпустці без збереження заробітної плати.

Тема 2.3 Майнові ресурси (активи) підприємства

Питання для розгляду

1. Сутність активів підприємства та їх класифікація.
2. Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Класифікація та особливості відтворення основних засобів підприємства. Амортизація, інструменти оцінки стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.
3. Нематеріальні активи підприємства: сутність, класифікація, призначення, особливості формування та відтворення.
4. Оборотні активи підприємства. Поняття та особливості кругообороту оборотних активів підприємства.
5. Методичні інструменти аналізу активів підприємства.

Задачі для розв'язання

Задача 1.

Згрупувати основні засоби готелю, визначити їх структуру за всіма класифікаційними ознаками й балансову вартість основних засобів на початок року, а також середньорічну вартість основних засобів.

Таблиця 1 – Рух основних засобів

Види основних засобів	Вартість основних засобів на початок року, тис. грн.	Вартість введених (+) і вибулих (-) основних засобів, тис. грн.	Терміни введення і вибуття, місяців
Будівлі –всього	850,0	+72,0	4
Машини та обладнання – всього			
у тому числі:			
- електродвигуни	124,0	+1,6	2
- вентиляційні установки	34,0	-3,0	5
- ліфти вантажні	4,9	-0,1	7
- ліфти пасажирські	5,3	+1,2	8
Інвентар – всього			
у тому числі:			
- меблі різні	170,0	+45,3	6
- меблі в гарнітурах	368,0	+89,0	1
- килими, дзеркала	98,0	-0,9	11
- килимові доріжки	78,9	+12,3	12
- картини в рамах	12,0	-0,8	7
- електроприлади	76,4	+15,4	3
- постільні речі	568,2	+157,6	2
Обчислювальна техніка	87,0	+1,3	11
Інші	97,0	+4,9	5
Разом			

Задача 2.

За даними задачі 1.1 розрахувати первісну й залишкову вартість основних засобів готелю.

Задача 3.

Визначити первісну вартість основних засобів підприємства, якщо вартість придбання їх за оптовими цінами 6543 тис. грн, митний збір – 13,0 тис. грн., витрати на транспортування – 4,5 тис. грн, вартість встановлення – 11 тис. грн.

Задача 4.

Визначити залишкову вартість основних засобів підприємства через 5 років після його введення в експлуатацію, якщо первісна вартість становила 17070 тис. грн, витрати на капітальний ремонт – 6500 тис. грн. в 3 році експлуатації, амортизація 5 % річних.

Задача 5.

Первісна вартість об'єкту амортизації, що належить до третьої групи, становить 7300 тис. грн.

Визначити суми щорічних амортизаційних відрахувань за методом прискореної амортизації.

Задача 6.

Первісна вартість основних засобів підприємства 39,0 млн. грн, термін служби – 6 років, ліквідаційна вартість – 21,0 тис. грн.

Визначити річну норму і щорічну суму амортизаційних відрахувань, використовуючи прямолінійну амортизацію.

Задача 7.

Первісна вартість основних засобів на підприємстві 6534 тис. грн, нормативний термін служби – 5 років.

Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань методом прискореного зменшення залишкової вартості.

Задача 8.

Первісна вартість основних засобів на підприємстві 1600 тис. грн, нормативний термін служби – 7 років.

Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань кумулятивним методом (цілих значень років).

Задача 9.

У підприємства на 01 січня на балансі були враховані основні засоби: будівля складу – 28 330 тис. грн, будинок офісу – 11 720 тис. грн, автомобільний транспорт і офісне обладнання вартістю 192 тис. грн, у їх складі електронно-обчислювальні машини і програмне забезпечення вартістю 103 тис. грн; а також інше обладнання – 68 тис. грн. У лютому підприємство придбало принтер за 7200 грн, що був введений в експлуатацію 24 лютого, а в березні новий автомобіль за 312 тис. грн, який введено в експлуатацію 20 березня.

Визначити балансову вартість основних засобів на початок і кінець року, річну суму амортизаційних відрахувань різними методами.

Задача 10.

Первісна вартість об'єкта амортизації, що належить до третьої групи, становить 1450 тис. грн. В березні ввели в експлуатацію основних засобів на суму 190 тис. грн.

Визначити суму щорічних амортизаційних відрахувань та залишкову вартість основних засобів.

Задача 11.

На підприємстві вартість основних засобів на початок звітнього року становила 19730 тис. грн. З 01.06 з експлуатації було виведено устаткування на суму 6200 тис. грн, а з 01.10 введено додаткові основні засоби на суму 9400 тис. грн. Обсяг реалізації становить 99000 тис. грн, загальна чисельність працюючих – 210 осіб.

Розрахувати середньорічну вартість, фондівдачу і фондомісткість основних засобів підприємства.

Задача 12.

Вартість основних засобів (транспортні засоби) на початок року становить 5 млн. грн. По плану передбачено ввести основних засобів в травні на 300 тис. грн, в серпні на 380 тис. грн, в жовтні на 100 тис. грн, і вивести в липні на 250 тис. грн. Запланований обсяг реалізації 70 млн. грн.

Визначити суму амортизаційних відрахувань, середньорічну вартість основних засобів, фондівдачу, фондомісткість.

Задача 13.

На початок року підприємство мало 13 агрегатів, кожен з яких оцінювався у 912 тис. грн. У квітні було введено 4 нових агрегати, придбаних по 815 тис. грн за одиницю, а у травні ще 1 агрегат за тією ж ціною. У листопаді вийшли з ладу та були виведені зі складу основних засобів підприємства 3 агрегати вартістю по 877 тис. грн кожний.

Визначити середньорічну вартість основних засобів, фондівдачу та фондомісткість за розглянутий рік, якщо обсяг виробленої продукції у тому ж році склав 91645 тис. грн.

Задача 14.

На підприємстві обсяг реалізованої продукції за звітний період становив 92015 тис. грн, вартість основних виробничих засобів на початок року складала 7455 тис. грн, на кінець – 7515 тис. грн. Наступного року обсяг реалізації збільшиться на 19% і планується ввести обладнання на суму 940 тис. грн.

Визначити, як зміниться рівень фондівдачі наступного року порівняно зі звітним.

Задача 15.

Таблиця 2 – Основні засоби підприємства, тис. грн.

Показники	Початок року	Кінець року
Вартість основних засобів	94000	99000
Сума зносу основних засобів	2654	3456

Визначити коефіцієнти технічного стану основних засобів підприємства, проаналізувати результати.

Задача 16.

Визначити показники руху основних засобів підприємства за даними таблиці, проаналізувати результати.

Таблиця 3 – Рух основних засобів, тис. грн.

Показники	Попередній період	Звітний період
Вартість основних засобів на початок року	1960	1920
Введено, відновлено основних засобів	270	140
Списано, ліквідовано основних засобів	310	425
Вартість основних засобів на кінець року	1920	1635

Задача 17.

Вартість основних засобів на початок року становить 798, 0 тис. грн, на кінець року 781,2 тис. грн, надійшло основних засобів у звітному році 38,6 тис. грн, вибуло – 55,4 тис. грн.

Розрахувати коефіцієнти зносу, придатності, вибуття та оновлення основних засобів.

Задача 18.

Вартість основних засобів на початок року склала 1800 тис. грн. Вводяться основні засоби з 1 червня на 160 тис. грн., у жовтні на 86 тис. грн, а в серпні вибувають на 94 тис. грн.

Визначити: середньорічну вартість введених основних засобів; середньорічну вартість основних засобів, що вибувають; середньорічну вартість усіх основних засобів; вартість основних засобів на кінець року.

Задача 19.

На підприємстві вартість основних засобів на початок звітного періоду становила 99000 тис. грн. З 1.06 введено основних засобів на суму 4300 тис. грн, а з 15.10 виведено основних засобів на суму 2200 тис. грн. Обсяг реалізації – 987 000 тис. грн. Загальна чисельність працівників – 410 осіб.

Розрахувати фондівдачу, фондомісткість і фондоозброєність праці на підприємстві.

Задача 20.

Середньорічна вартість основних засобів складає 18,5 млн грн, кількість продукції – 16,2 млн грн, виробіток на одного робітника – 35 тис. грн (звітний рік). У плановому році передбачено збільшити випуск продукції на 0,7 млн грн, а виробіток продукції на одного робітника – 3 тис. грн.

Визначити зростання фондоозброєності праці.

Задача 21.

Таблиця 4 – Вихідні дані

Показники	Звітний рік	Плановий рік
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн	21 215	21328
Кількість спожитої у виробничому процесі електроенергії, Квт-год на рік	5 240	6 120
Середньооблікова чисельність робітників, чол.	750	800

Визначити фондоозброєність і енергоозброєність праці у звітному й плановому роках.

Задача 22.

Обсяг виробництва в базисному періоді 8544,0 тис. грн, індекси звітного періоду становлять: індекс чисельності працівників – 1,2; індекс фондоозброєності праці – 1,02; індекс питомої ваги активної частини основних фондів – 1,07; індекс фондівддачі активної частини основних фондів – 1,009.

Визначити вплив на зміну обсягу виробництва в звітному періоді стосовно базисного.

Задача 23.

Постачання сировини на підприємство здійснюється згідно з даними таблиці.

Таблиця 5 – Дані поставок сировини

Постачальник	Обсяг однієї поставки, т	Інтервал між поставками, днів
1	250	20
2	320	30
3	480	10
4	159	48
Разом	1209	-

Визначити норму поточного запасу за наявності чотирьох постачальників.

Задача 24.

Поточний запас становить 16 днів. На підготовку сировини до використання у виробничому процесі потрібно 8 днів.

Визначити норму підготовчого запасу.

Задача 25.

Підприємство використовує у виробництві будівельний матеріал. Інтервал часу між двома суміжними його поставками — 22 дні. Термін доставки і вивантаження — 4 дні. Підготовка до використання матеріалу у виробничому процесі — 6 днів. Середньодобові витрати матеріалу — 14 т, договірна ціна 1 т цього матеріалу — 11660 грн.

Розрахувати норматив виробничих запасів у натуральному й вартісному вираженні.

Задача 26.

На підприємстві виробнича собівартість послуги становить – 400 грн. Початкові одноразові витрати матеріалів на одиницю – 179 грн. Тривалість виробничого циклу – 6 днів. За рік має бути надано 3000 одиниць послуг.

Визначити норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві.

Задача 27.

Середній залишок допоміжних матеріалів за минулий рік – 645,2 тис. грн; загальна сума витрат на допоміжні матеріали в плановому році – 2215,5 тис. грн.

Визначити норматив оборотних коштів на допоміжні матеріали.

Задача 28.

Одноденні витрати палива за планом – 1274,0 тис. грн, середньозважена норма оборотних коштів – 21,4 дні.

Визначити норматив оборотних коштів по паливу.

Задача 29.

Вартість обладнання на початок року становила 72000,0 тис грн, а з 1 червня до кінця року – 42000,0 тис. грн; середньорічні залишки запасних частин – 2100,0 тис. грн. На плановий рік передбачається введення нового обладнання на суму 1100,0 тис. грн з 1 вересня.

Визначити норму й норматив оборотних коштів по запасних частинах.

Задача 30.

У готелі на 300 номерів наявність малоцінного інвентарю і швидкозношуваних предметів становила (з урахуванням зносу) 26500,0 тис. грн. У поточному році необхідно поповнити інвентар готелю на суму 11500,0 тис. грн, норма річного зносу інвентарю – 25%. За планом з 1 жовтня передбачається введення в експлуатацію нового корпусу готелю на 80 місць.

Визначити норматив оборотних коштів на малоцінні й швидкозношувані предмети на плановий рік.

Задача 31.

Норма заборгованості за статтею “Абоненти” для підприємства газового господарства за планом встановлена 8,2 днів, при реалізації природного газу 1200,0 млн. м³ і середньому тарифі – 1,8 грн/м³ газу. Визначити норматив оборотних коштів за статтею “Абоненти”.

Задача 32.

На початок планового року витрати майбутніх періодів на підприємстві становили 22 млн грн., у плановому році передбачено придбати формуляри, бланки квитанцій, технічну літературу і т.п. на суму 6,5 млн грн, на собівартість буде віднесено цих витрат на суму 11,6 млн грн.

Визначити норматив власних оборотних коштів за статтею “Витрати майбутніх періодів”.

Задача 33.

В базовому році обсяг реалізації становив 11,8 млн грн при сумі оборотних коштів 570 тис. грн у плановому році очікується збільшення обсягу виробництва на 11 % при скороченні тривалості обороту оборотних засобів на 3 дні.

Визначити суму умовно вивільнених оборотних коштів підприємства

Задача 34.

На підприємстві реалізовано товарної продукції на суму 725 тис. грн при середніх залишках оборотних коштів 64 тис. грн.

Визначити можливий обсяг випуску продукції в наступному році при незмінному обсязі оборотних коштів і зменшеній на 6 днів тривалості їх обороту.

Задача 35.

У вересні в готелі було випрано білизни на суму 341,8 тис. грн. Середній залишок миючих засобів на кінець місяця – 880 грн. Середній залишок запасних частин – 11 тис. грн. Ціна прання 10 кг сухої білизни – 100 грн. Середньорічна вартість пральних машин – 245,9 тис. грн.

У жовтні очікується зменшення ціни на 5%, що дозволить збільшити обсяг прання в 1,18 раз. Додатково з 1.10 буде придбано 1 пральну машину вартістю 15300 грн.

Питомі витрати миючих засобів для прання 1 кг білизни і вартість 1 кг миючих засобів становлять:

- порошок – 40 г за ціною 35,8 грн/кг,
- крохмаль – 15 г за ціною 14,62 грн/кг,
- відбілювач – 4 г за ціною 15,37 грн/кг.

Визначити норматив оборотних коштів за елементами "Запасні частини" і "Допоміжні матеріали" у жовтні.

Задача 36.

У II кварталі готель мав у господарстві 39330 ліжко-діб. Було надано послуг на 9112,32 тис. грн при фактичному коефіцієнті завантаження 57%. Службою покоївок (35 чол.) було отримано спецодягу на суму 6524 грн (із віднесенням на собівартість 50 % вартості).

У III кварталі у зв'язку з періодом відпусток очікується збільшення коефіцієнта завантаження на 16%, залучення на тимчасову роботу додаткового обслуговуючого персоналу в кількості 4 чол.

Визначити норматив оборотних коштів у III кварталі за елементами "Допоміжні матеріали" і "МШП", якщо норма запасу засобів чищення становить 8 днів, а норма витрат засобів чищення – 11,35 грн на 1 реалізовану ліжко-добу.

Задача 37.

Очікується, що в поточному році обсяг реалізації послуг має становити 300 млн грн, середній залишок нормованих оборотних коштів – 24 млн грн.

Визначити кількість оборотів і тривалість одного обороту оборотних коштів підприємства.

Задача 38.

У звітному році підприємство надало послуг на суму 610,0 тис. грн, при цьому середньорічна сума оборотних коштів становила 184,0 тис. грн. У наступному році підприємство має намір збільшити обсяг реалізації на 11,8 %, а оборотність оборотних коштів прискорити на 15 %.

Розрахувати потребу підприємства в оборотних коштах і можливу суму їх вивільнення за рахунок збільшення коефіцієнта оборотності.

Задача 39.

Середньорічна сума оборотних коштів підприємства дорівнює 1200 тис. грн, обсяг реалізації – 6750 тис. грн. Нормативний коефіцієнт завантаження оборотних коштів – 0,15, нормативна оборотність – 52 день.

Встановити рівень ефективності використання оборотних коштів підприємства і обсяг додаткового їх залучення у звітному році.

Задача 40.

Реалізація послуг складає 940 тис. грн, середній залишок – 70 тис. грн, оборотність прискориться на 7 днів.

Визначити суму вилучених в результаті прискорення оборотності оборотних коштів на плановий рік.

Задача 41.

В минулому році тривалість одного обороту складала 51 день, в поточному році середній залишок нормованих оборотних коштів збільшився на 14 %, а обсяг реалізації зменшився на 3,2 %.

Визначити, на скільки днів скоротилася оборотність нормованих оборотних коштів підприємства.

Задача 42.

У минулому році тривалість одного обороту складала 35 днів, в поточному році середній залишок нормованих оборотних коштів скоротився в порівнянні з минулим – на 9 %, а обсяг реалізованої продукції збільшився на 14,2 %.

Визначити, на скільки днів скоротилася оборотність нормованих оборотних коштів.

Задача 43.

У звітному році на підприємстві реалізовано товарної продукції на 600 тис. грн при середніх залишках оборотних коштів 190 тис. грн.

Визначити можливий випуск продукції в наступному за звітним році при незмінному обсязі оборотних коштів і зменшеній на 12 днів тривалості одного їх обороту.

Задача 44.

Обсяг реалізованої продукції в попередньому році склав 2400 тис. грн при нормативі оборотних засобів 1220 тис. грн; в плановому році випуск продукції збільшиться на 21 % при скороченні тривалості обороту оборотних засобів на 4 дні.

Встановити необхідний приріст нормативу власних оборотних засобів підприємства.

Тема 2.4 Фінансові ресурси (капітал підприємства)

Питання для розгляду

1. Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування.

2. Капітал як складова ресурсів підприємства: характеристика сутності з різних позицій різних підходів та принципи його формування.

3. Власний та позиковий капітал підприємства.

4. Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства: поняття, принципи, завдання.

5. Поняття структури та вартості капіталу підприємства. Резерви зростання капіталу підприємства.

Задача 1.

Визначити політику фінансування оборотних активів, яку застосовує кожне з трьох підприємств (дані приводяться у тис. грн):

Оборотні активи на 1-му підприємстві – 1020, на 2-му – 561, на 3-му – 527. Необоротні активи на 1-му підприємстві – 1088, на 2-му – 731, на 3-му – 391. Постійна частина оборотних активів на 1-му підприємстві - 700, на 2-му – 280, на 3-му – 289. Змінна частина оборотних активів на 1-му підприємстві – 320, на 2-му – 281, на 3-му – 238. Власний капітал на 1-му підприємстві – 1921, на 2-му – 833, на 3-му – 646. Довгостроковий позиковий капітал на 1-му підприємстві – 51, на 2-му – 34, на 3-му – 34. Короткостроковий позиковий капітал на 1-му підприємстві – 136, на 2-му – 425, на 3-му – 238.

Задача 2.

Визначити необхідний обсяг залучення кредитних ресурсів для фінансування проекту у плановому році та визначити коефіцієнт йогосамофінансування, виходячи з таких даних (тис. грн):

Обсяг фінансування проекту у плановому році 380. Середня вартість основних засобів за рік 1000. Середня норма амортизації 10%. Обов'язкова частка відрахувань на капітальний ремонт 40%. Валовий прибуток – 400. Податок на прибуток – 18 %. Спрямування прибутку на сплату дивідендів – 60 %. На заохочення персоналу – 30 %. На поповнення обігових коштів – 10 %.

Задача 3.

Плановий приріст обсягів реалізації продукції складе 2,5% до обсягу звітного періоду - 112 783 тис. грн. Середньо галузевий рівень капіталомісткості продукції становить 0,45, а плановий рівень коефіцієнта автономії становитиме 0,6. Обсяг власного капіталу на початок планового періоду становить 27 180 тис. грн, обсяг чистого прибутку в звітному періоді 14305,5 тис. грн. Частка чистого прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів у звітному періоді становила 20%; на інше споживання – 15%. В плановому періоді заплановане зростання виплат власникам з прибутку в 1,1 рази. 80% загальної потреби у власних фінансових ресурсах планується формувати за рахунок внутрішніх джерел.

Визначити необхідний обсяг власних фінансових ресурсів підприємства в плановому періоді і обсяг їх формування за рахунок зовнішніх джерел.

Задача 4.

В плановому періоді обсяг реалізації продукції підприємства зросте на 2,4% і становитиме 11500 тис. грн. Потреба підприємства для формування оборотних активів оцінена в такому розмірі:

- Для формування виробничих запасів – 12560 тис. грн.
- Для створення запасів готової продукції-3460 тис. грн.
- Під незавершене виробництво – 1050 тис. грн.
- Під дебіторську заборгованість постачальників – 7500 тис. грн.
- Під дебіторську заборгованість покупців – 1560 тис. грн.
- Для створення поточного та страхового запасу грошових коштів – 250 тис. грн.
- Під інші обігові активи – 60 тис. грн.

Потреба підприємства у фінансуванні інвестиційних проектів: в реальних – 6000 тис. грн, довгострокових фінансових – 3800 тис. грн, інноваційних – 200 тис. грн. Наявний розмір власного капіталу – 25000 тис. грн, у тому числі власних обігових коштів – 8200 тис. грн. Наявний розмір власних інвестиційних ресурсів – 200 тис. грн. Можливий приріст власних фінансових ресурсів – 9300 тис. грн. Очікуваний термін погашення кредиторської заборгованості становить 10 днів.

Визначити потребу підприємства в залученні позикових ресурсів в плановому періоді.

Змістовий модуль 3 Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства, інтегральна оцінка його стану та забезпечення економічної безпеки.

Розділ 4 Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства

Тема 3.1 Поточні витрати підприємства та собівартість продукції

Питання для розгляду

1. Сутність поняття витрати, поточні витрати та капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції, робіт, послуг.
2. Показники собівартості продукції (робіт, послуг) та порядок їх обчислення.
3. Поняття калькулювання продукції (робіт, послуг) підприємства. Вибір калькуляційних одиниць.
4. Методи калькулювання собівартості.
5. Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства. Зміст і механізм дій виробничого леверіджу.
6. Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства.

Задачі для розв'язання

Задача 1.

За звітний рік на підприємстві повна собівартість товарної продукції складала 850 тис. грн, фактичний обсяг товарної продукції за оптовими цінами підприємства – 935 тис. грн. У плані на рік передбачається зниження витрат на 1 грн товарної продукції на 0,03 грн.

Визначити витрати на 1 грн товарної продукції у звітному й плановому роках.

Задача 2.

Витрати на основні матеріали – 82,1 грн, напівфабрикати зі сторони – 37,26 грн, паливо і енергію – 16,6 грн, основну заробітну плату робітників – 22,8 грн, додаткову заробітну плату – 8,08 грн, ЄСВ – 37,5%.

Річні витрати на утримання та експлуатацію обладнання становлять 200 тис. грн, загальновиробничі витрати – 360 тис. грн, основна заробітна плата виробничих робітників – 100 тис. грн на рік. Позавиробничі витрати складають 3% від виробничої собівартості.

Розрахувати повну собівартість одиниці продукції.

Задача 3.

Обсяг реалізації послуг в минулому році – 14400 тис. грн, витрати на 1 грн обсягу реалізації – 0,9 грн. Умовно-постійні витрати в минулому році – 2500 тис. грн. За планом обсяг реалізації збільшиться на 10%, умовно-постійні витрати – на 4%. За рахунок впровадження нової техніки буде зекономлено 94 тис. грн.

Визначити:

- 1) обсяг реалізації за планом;
- 2) собівартість послуги за рівнем витрат минулого року;
- 3) відносна економія умовно-постійних витрат у плановому році;
- 4) собівартість послуги за планом;
- 5) планові витрати на 1 грн;
- 6) відсоток (%) зниження витрат порівняно з минулим роком.

Задача 4.

Виділено 40 дерев, які потребують даних заходів негайно. Органічних добрив необхідно 20-25 л на 1м² пристовбурової площі дерева, мінеральних добрив – 1 г діючої речовини на 1м² пристовбурової площі.

На міських вулицях при наявності незаасфальтованої метрової лунки площу живлення приймають 2 м², на газоні в сквері – 3-4 м².

Таблиця 1 – Ціна добрив, грн./т

Суперфосфат
660,00

Калій магнезія
650,00

Аміачна селітра
580,00

Розрахувати витрати на добрива для інтенсифікації агротехнічного догляду за зеленими насадженнями на підприємстві СКП "Харківзеленбуд" для саду ім. Т. Г. Шевченка.

Задача 5.

Розрахувати середню вартість послуги теплопостачання у м. Харкові для гуртожитків без лічильників.

Таблиця 2 – Вихідні дані

Норма витрат, Гкал / місяць	Питома вага споживання	Вартість послуги, грн.
0,07318	60	555,13
0,08783	30	556,16
0,11707	5	558,20
0,13174	5	559,23

Задача 6.

Ціна одиниці послуги готелю (1 л-д) складає 420 грн. Змінні витрати готелю на надання одиниці послуги дорівнюють 165 грн, постійні витрати 180 тис. грн.

Визначити точку беззбитковості в грошовому і натуральному вираженні.

Задача 7.

Підприємство бажає отримати прибуток наступного року в обсязі 100 000 грн. Змінні витрати становлять 500 грн на одиницю, постійні витрати - 120 000 грн в рік, ціна продажу – 900 грн за одиницю.

Визначити який повинен бути обсяг реалізації, щоб отримати заданий обсяг прибутку.

Задача 8.

Підприємство виготовляє і продає за рік 30 тис. виробів по ціні 70 грн. Змінні витрати становлять 50 грн, річні постійні витрати – 300 тис. грн.

Розрахувати скільки треба виготовляти і продавати виробів, щоб за даних умов одержати 400 тис. грн прибутку за рік.

Задача 9.

Виробнича потужність підприємства розрахована на випуск 1 тис. виробів, які реалізуються за ціною 20 тис. грн. Уся вироблена продукція реалізується, незавершеного виробництва та залишків готової продукції на складі немає.

Повні витрати дорівнюють 4000 тис. грн, змінні витрати на одиницю продукції – 12 тис. грн.

Визначити зону безпеки аналітичним методом, знайти точку беззбитковості, подайте графічну залежність між прибутком, обсягом реалізації продукції та її собівартістю.

Задача 10.

Підприємству необхідно прийняти рішення щодо додаткового замовлення на випуск 500 виробів типу А, якщо потужність його обладнання використовується максимально. В такому випадку необхідно зменшити випуск інших виробів, наприклад типу В.

Таблиця 3 – Дані для розрахунку

Показники	Виріб А	Виріб В
Ціна виробу, тис.грн.	15	12
Змінні витрати на одиницю, тис.грн.	9	8
Ставка маржинального доходу, тис.грн.	6	4
Час виробітку, хв.	8	10

1. На скільки одиниць необхідно скоротити випуск продукції В, щоб прийняти замовлення виробу А?

2. Чи буде сприяти додаткове замовлення збільшенню прибутку в даному періоді?

3. Якою має бути ціна виробу А, щоб підприємство могло прийняти замовлення?

Задача 11.

Виручка від реалізації послуг на підприємстві склала 14 млн грн. при змінних витратах 8 млн грн. і постійних витратах 5 млн грн.

Визначити силу впливу операційного важеля і дати йому економічне тлумачення.

Задача 12.

Підприємство виробляє запасні частини до автомобілів – мастильні фільтри – і реалізує їх по 113 грн за фільтр. Змінні витрати на одиницю продукції – 14,1 грн. Квартальний обсяг продаж – 400 000 шт. Постійні витрати підприємства складають 1 000 000 грн. Поріг рентабельності перейдений.

Визначити на скільки відсотків зросте прибуток підприємства при збільшенні обсягу реалізації продукції на 35 000 шт. за допомогою операційного левериджу?

Задача 13.

Таблиця 4 – Показники діяльності підприємства

Показники	Компанія Х	Компанія Y
Виручка від реалізації, грн.	750 000	750 000
Змінні витрати, грн.	525 000	150 000
Постійні витрати, грн.	135 000	510 000
Валова маржа		
Операційний прибуток (збиток)		
Операційний леверидж		

На підставі даних про діяльність підприємства визначити операційний леверидж. Провести аналіз чутливості прибутку підприємства до 10%-вих зміни обсягу продажу.

Тема 3.2 Доходи та цінова політика підприємства

Питання для розгляду

1. Доходи підприємства та їх класифікація.
2. Сутність, механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства.
3. Цінова політика підприємства. Методи ціноутворення.
4. Планування доходів підприємства: поняття, завдання і послідовність.
5. Поняття та класифікація резервів зростання доходів підприємства.

Задачі для розв'язання

Задача 1.

Підприємство планує випуск нового виробу. Собівартість виготовлення становить 45 грн, рентабельність даної продукції 10% по відношенню до собівартості.

Визначити ціну нового виробу.

Задача 2.

Прогнозний обсяг реалізації 10 000 од. Планується, що змінні витрати становитимуть 150 грн/од., загальна сума постійних витрат буде дорівнювати 200 000 грн. При цьому підприємство бажає отримати прибуток у розмірі 300 000 грн.

Визначити ціну на нову послугу.

Задача 3.

Поточні щорічні продажі послуг на умовах відстрочки платежу 7 000 тис. грн, період погашення дебіторської заборгованості – 3 місяці, норма прибутку 20%.

Підприємство розглядає пропозиції знижки в 30 %. Очікується, що період погашення зменшиться до двох місяців. Прогнозується, що 20% клієнтів скористається знижкою.

Визначити, чи є сенс реалізовувати таку політику знижок?

Задача 4.

Підприємство реалізує послуг 5000 од. на місяць за ціною 300 грн (без ПДВ). Змінні витрати становлять 170 грн/од. постійні витрати підприємства – 360 000 грн на місяць

Візьміть на себе роль фінансового директора підприємства і дайте відповіді на питання:

1. Начальник відділу маркетингу вважає, що збільшення видатків на рекламу на 10 000 грн. у місяць може дати приріст щомісячної виручки від реалізації на 30 000 грн. Чи варто схвалити підвищення видатків на рекламу?

2. Заст. генерального директора з виробництва хотів би використати більш дешеві матеріали, що дозволять економити на змінних витратах по 25 грн на кожну одиницю послуги.

Однак начальник комерційного відділу вважає, що зниження якості приведе до зниження обсягу реалізації до 3500 од. на місяць. Чи варто переходити на дешевші матеріали?

3. Начальник відділу маркетингу пропонує знизити ціну реалізації на 20 грн. і водночас довести видатки на рекламу до 15 000 на місяць. Відділ маркетингу прогнозує в цьому випадку збільшення обсягу реалізації на 50%. Чи варто схвалювати таку пропозицію?

4. Начальник відділу збуту пропонує перевести своїх співробітників з окладів (сумарний місячний фонд оплати 6 000 грн) на комісійну винагороду 15 грн з кожної проданої послуги. Він запевняє, що обсяг продаж зросте на 15%. Чи варто схвалити таку пропозицію?

5. Начальник відділу маркетингу пропонує знизити ціну (на великий обсяг послуг – разово більш 10 послуг), щоб стимулювати збут і довести додатковий щомісячний обсяг продаж до 1500 таких послуг. Яку треба встановити ціну на додатковий обсяг послуг, щоб прибуток зріс на 3 000 грн?

Тема 3.3 Фінансові результати діяльності підприємства

Питання для розгляду

1. Види фінансових результатів діяльності підприємства.
2. Формування чистого прибутку підприємства.
3. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають.
4. Методичні інструменти обґрунтування та аналізу прибутку підприємства.

Задачі для розв'язання

Задача 1.

Ціна реалізації готельної послуги 845 грн за добу, обсяг реалізації за рік 79000 л-д. Змінні витрати на одиницю послуги 300 грн, прямі постійні витрати 37 млн грн, інші постійні витрати 22 350 грн.

Розрахувати поріг беззбитковості і поріг рентабельності готельних послуг.

Задача 2.

Виручка від реалізації 2 700 тис. грн, сумарні змінні витрати 2 200 тис. грн, валова маржа 500 тис. грн, постійні витрати 320 тис. грн, прибуток 180 тис. грн, власні засоби 800 тис. грн, довгострокові кредити 270 тис. грн, короткострокові кредити 180 тис. грн, середня розрахункова ставка відсотка (середньозважена вартість позичкових засобів) 14%.

Визначити:

1. Скільки відсотків прибутку вдасться зберегти підприємству якщо виторг від реалізації скоротиться на 25%?
2. Відсоток зниження виторгу, при якому підприємство повністю позбавляється прибутку і знову стає на поріг рентабельності.
3. Рівень ефекту фінансового левериджу. Умовна ставка оподаткування прибутку – 18 %.

Задача 3.

Таблиця 1 – Вихідні дані

Назва послуг	План реалізації послуг, од.	Ціна, тис.грн.	Повна собівартість продукції, тис.грн.
А	1800	0,6	0,45
Б	2100	0,50	0,32

Визначити:

- 1) прибуток підприємства на плановий рік;
- 2) рівень рентабельності та чистої послуг „А” і „Б” (окремо).

Задача 4.

Залишки нереалізованої продукції по підприємству на початок планового року (тис. грн.):

за відпускними цінами підприємства (без ПДВ)	820
за виробничою собівартістю	760
річний плановий випуск товарної продукції:	
за відпускними цінами підприємства	9460
за повною собівартістю	7920
очікувані залишки нереалізованої продукції на кінець планового року:	
за відпускними цінами підприємства	680
за виробничою собівартістю	660

Визначити прибуток від реалізації товарної продукції на плановий рік.

Задача 5.

Обсяг виручки від реалізації товарної продукції без ПДВ і акцизного збору за рік – 426,2 тис. грн. повна собівартість продукції за рік – 288,2 тис. грн.

За планом на наступний рік передбачається в середньому зростання цін на продукцію підприємства у 2,76 раза. Ціни на матеріальні ресурси й витрати на оплату праці, що формують собівартість продукції підприємства за розрахунками, зростуть у 3,04 раза.

Визначити рентабельність продукції на наступний рік.

Задача 6.

Обсяг реалізації послуг 111 млн грн, собівартість 56, 4 млн грн, питома вага витрат на заробітну плату 23 % від собівартості.

Визначити матеріальні й прирівняні до них витрати, дохід від реалізації послуг, чистий дохід від реалізації послуг, прибуток та чистий прибуток від реалізації, рентабельність реалізованих послуг.

Задача 7.

Обсяг реалізації на підприємстві становить 56280 тис. грн, собівартість товарної продукції – 28860 тис. грн, у тому числі витрати на оплату праці – 4280 тис. грн. Доход від реалізації майна – 1230 тис. грн, доход від здачі майна в оренду – 24 тис. грн, доход від реалізації цінних паперів – 36 тис. грн, доходи від інших позареалізаційних операцій – 11 тис. грн, позареалізаційні витрати – 6 тис. грн.

Визначити загальну величину доходу підприємства, прибуток від реалізації, рентабельність та чисту рентабельність товарної продукції та підприємства в цілому.

Задача 8.

Доход від реалізації (без ПДВ) становить 32360 тис. грн, операційні витрати – 20420 тис. грн. Прибуток від реалізації матеріальних цінностей 284 тис. грн, доходи від позареалізаційних операцій 46 тис. грн, витрати від

позареалізаційних операцій 12 тис. грн, інший прибуток 8 тис. грн. Сума податків 878 тис. грн, сума сплати відсотків (%) за кредит 181 тис. грн.

Середня сума активів балансу 88400 тис. грн, власний капітал 32 460 тис. грн.

Визначити загальний прибуток, рентабельність сукупних активів, рентабельність власного капіталу і рентабельність товарної продукції.

Задача 9.

Обсяг використання фінансових ресурсів за квартали базисного періоду складають: 130, 120, 160, 180 тис. грн. Експертна оцінка перспектив змін обсягу використання фінансових ресурсів показала, що в плановому кварталі потреба фінансових ресурсів повинна збільшитись на 20 %.

Визначити планову величину фінансових ресурсів на квартал.

Розділ 5 Інтегральна оцінка стану підприємства

Тема 3.4 Ефективність діяльності та методичні засади її оцінки

Питання для розгляду

1. Ефективність діяльності підприємства: сутність, основні характеристики.
2. Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової.
3. Оцінка ефективності інвестиційних та інноваційних проектів підприємства.
4. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

Задачі для розв'язання

Задача 1.

Актив підприємства за звітний період склав 1400 млн. грн. Для виробництва воно використовувало 800 млн. грн власних коштів і 600 млн. грн позикових. У результаті операційної діяльності прибуток підприємства до сплати відсотків за кредит та податку на прибуток склала 400 млн. грн. При цьому фінансові витрати за позиковими коштами склали 55 млн. грн. У звітному періоді податок на прибуток склав 18%.

Розрахувати для даного підприємства прибуток, що підлягає оподаткуванню, чистий прибуток, чисту рентабельність власних коштів, рентабельність, рівень ефекту фінансового важеля.

Задача 2.

Підприємство отримує прибуток щорічно 150 тис. грн за умови доходу 400 тис. грн. Підприємство прогнозує впровадити новий вид послуг. Витрати на впровадження становлять 185 тис. грн. Реалізація нових послуг в перший рік становить 360 тис. грн., витрати на реалізацію послуг становлять 199 тис. грн. Залучення додаткових зовнішніх коштів не планується, тільки за рахунок власний.

Визначити ефективність впровадження та ефект від впровадження в перший та наступні роки до 3 року.

Тема 3.5 Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки

Питання для розгляду

1. Поняття фінансово-майнового стану підприємства.
2. Поняття та методи оцінки фінансово-майнового стану підприємства.
3. Експрес-метод діагностики фінансово-майнового стану.
4. Інтегральна оцінка фінансово-майнового стану підприємства.

Задачі для розв'язання

Задача 1.

Ви – фінансовий менеджер підприємства. За останні дванадцять місяців обсяг грошових коштів на рахунках підприємства значно зменшився.

Таблиця 1 – Фінансова інформація про діяльність підприємства

Показники	Базовий рік, грн.	Поточний рік, грн.
Обсяг реалізації	238 750	267 900
Закупки сировини та матеріалів	90 000	110 000
Вартість споживчих сировини та матеріалів	75 000	91 550
Собівартість виробленої товарної продукції	181 250	215 000
Собівартість реалізованої товарної продукції	175 000	185 000
Середні залишки		
Дебіторська заборгованість	40 450	50 625
Кредиторська заборгованість	9 950	13 525
Запаси сировини та матеріалів	9 350	12 500
Незавершене виробництво	12 050	14 300
Готова товарна продукція	29 150	52 100

Проаналізувати всю наведену інформацію та розрахувати тривалість фінансового циклу, на протязі якого грошові кошти вилучені з обігу підприємства за базовий та поточний рік. Скласти аналітичну записку про вплив змін, відображених за період, що досліджується.

Додаткова інформація:

- для розрахунку треба припустити, що рік складається з 360 днів, але всі операції відбуваються рівномірно;
- усі розрахунки треба розрахувати з точністю до дня.

Задача 2.

На підставі аналітичного балансу, побудованого у попередній задачі, необхідно визначити для кожного періоду й проаналізувати: робочий капітал і обсяг власних оборотних коштів; коефіцієнти ліквідності; коефіцієнти фінансової стійкості.

Задача 3.

На підставі наведених нижче даних дати оцінку майнового стану підприємства.

Таблиця 2 – Дані для аналізу

Показник	На початок року		На кінець року	
	тис. грн	в % до підсумку балансу	тис. грн.	в % до підсумку балансу
Всього майна, у т. ч.:	13 460	100%	18 326	
Необоротні активи	1 674		2 580	
Оборотні активи, з них	11 786		15 746	
Запаси	5 019		4 387	
Незавершене виробництво	764		1 137	
Готова продукція	780		550	
Дебіторська заборгованість	4 480		7 823	
Грошові кошти	743		1 849	

Задача 4

На підставі наведених нижче даних оцінити коефіцієнти фінансової стійкості.

Таблиця 3 – Дані з балансу підприємства

Пасив	На початок року		На кінець року	
	тис. грн	в % до підсумку балансу	тис. грн.	в % до підсумку балансу
Власні кошти	139 400		151300	
Позикові кошти	44300		46500	
Кредиторська заборгованість	22100		21300	
Баланс	205800		219100	

Задача 5.

На підставі наведеної нижче таблиці дати оцінку показникам фінансової стійкості підприємства

Таблиця 4 – Показники фінансового стану

Показник	Значення		
	На початок року	На кінець року	Рекомендоване
Коефіцієнт автономії	0,91	0,86	
Коефіцієнт фінансової залежності	1,12	1,15	
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,08	0,11	
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,43	0,53	
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,02	0,03	

Задача 6.

Таблиця 5 – Баланс підприємства, тис. грн.

АКТИВИ		
1	2	3
1 Необоротні активи	Поч. року	Кін. року
1.1 Основні кошти (залишкова вартість)	350	385
1.2 Нематеріальні активи	45	45
1.3 Довгострокові фінансові вкладення	10	18
Усього за розділом 1	405	448
2 Поточні (оборотні) активи ¹		
2.1 Виробничі запаси сировини, матеріалів, не виробництва й готової продукції на складі	285	215,5
2.2 Векселі отримані	3	3
2.3 Дебіторська заборгованість	22	57
2.4 Товари відвантажені, не оплачені в строк	1	0
2.5 Грошові кошти	24,2	16
Усього за розділом 2	335,2	291,5
БАЛАНС (разом активи)	740,2	739,5
ПАСИВИ		
1 Власний капітал		
1.1 Статутний капітал	295	295

Продовження таблиці 5

1	2	3
1.2 Резервний капітал	43	50
1.3 Нерозподілений прибуток	134	155
1.4 Неоплачений капітал	0	0
Усього за розділом 1	472	500
2 Довгострокові зобов'язання		
2.1 Довгострокові кредити банку	134	55
2.2 Інші довгострокові зобов'язання	0	0
Усього за розділом 2	35	25
4 Поточні зобов'язання (поточні пасиви)		
4.1 Короткострокові кредити банків	18,2	12,5
4.2 Векселі видані	20	24
4.3 Кредиторська заборгованість постачальникам	145	140
4.4 Поточні зобов'язання по розрахунках з бюджетом позабюджетними фондами	70	75
4.5 Поточні зобов'язання з виплати зарплати	80	63
Усього за розділом 4	333,2	314,5
БАЛАНС	740,2	739,5

Таблиця 6 – Звіт про фінансові результати, тис. грн.

Показники	Сума, тис. грн.
1 Валовий дохід (без ПДВ)	1152,0
2 Витрати на виробництво	945,0
3 Адміністративні й комерційні витрати	58,0
4 Прибуток до оподаткування	
5 Податок на прибуток	
6 Чистий прибуток	

Визначити для кожного періоду й проаналізувати коефіцієнти ділової активності та показники рентабельності. Результати аналізу подати у формі зведеної таблиці, прокоментувати результати.

Тема 3.6 Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Трансформація (реструктуризація) підприємств у процесі розвитку

Питання для розгляду

1. Еволюційна та революційна концепція розвитку підприємства. основні форми розвитку підприємства.
2. Сучасні моделі розвитку підприємств.
3. Сутнісна характеристика та організаційні форми трансформації підприємств (організацій) та об'єднань.
4. Вітчизняний і зарубіжний досвід трансформації та реструктуризації підприємств.

Тема 3.7 Економічна безпека підприємства та його антикризова діяльність

Питання для розгляду

1. Банкрутство та види банкрутства підприємства.
2. Інститут банкрутства: сутність, цілі та завдання.
3. Цілі та форми санації. Класифікація санаційних заходів.
4. Система показників економічної безпеки підприємства. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.
5. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства.

Рекомендовані джерела

Базові

1. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / М. В. Афанасьєв, А. Б. Гончаров; [за ред. М. В. Афанасьєва]. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 410 с.
2. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.
3. Економіка підприємства : підручник / І. О. Чаюн, Г. М. Богославець, Л. Л. Стасюк та ін. ; за заг. ред. проф. Н. М. Ушакової. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 569 с.
4. Економіка підприємства : підручник / за ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2006. – 615 с.
5. Фінанси підприємства : підручник / кер авт. колект. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – 3-є вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2000.
6. Фінанси підприємства : підручник / Л. О. Гуляєва, Н. А. Гринюк та ін. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 491 с.
7. Финансовый менеджмент: теория и практика : учебник / под ред. Е. С. Стояновой. – М. : Изд. "Перспектива", 1999. – 656 с.
8. Харів П. С. Економіка підприємства : збірник задач і тестів / П. С. Харів. – К. : Знання-Прес, 2001. – 301 с.
9. Шаповал В. Економіка підприємства. Уведення в спеціальність / В. Шаповал. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2002. – 286 с.
10. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулина. – М. : ИНФРА-М, 2006. – 176 с.

Допоміжні

1. Абрютина М. С. Финансовый анализ коммерческой деятельности : учебн. пособ. / М. С. Абрютина. – М. : Финпресс, 2002.
2. Андрощук Г. А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны / Г. А. Андрощук. – К. : Изд. Дом "Ин Юре", 2000. – 398 с.
3. Баранов В. В. Финансовый менеджмент. Механизмы финансового управления предприятиями в традиционных и наукоемких отраслях : учебн. пособ. для вузов / В. В. Баранов. – М. : Дело, 2002.
4. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посібн. / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2007. – 528 с.
5. Бочаров В. В. Финансовый анализ / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2001.
6. Бригхэм Ю. Ф. Финансовый менеджмент / Ю. Ф. Бригхэм, М. С. Эрхардт : пер. с англ. – СПб. ; М. ; Нижний Новгород ; Воронеж : Питер, 2007. – 959 с.
7. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами / Дж. К. Ван Хорн / гл. ред. сер. Я. В. Соколов ; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 2001.

8. Економіка підприємства / за ред. І. М. Бойчук. – К. : Каравела; Львів : Новий Світ, 2009. – 292 с.
9. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності / О. Кононенко. – Х. : Фактор, 2012. – 144 с.
10. Круш П. В. Економіка підприємства : навч. посібн. / П. В. Круш, В. І. Подвігіна та ін. – К. : Ельга-Н ; КНТ, 2007. – 777 с.
11. Остапенко В. В. Финансы предприятия учебн. пособ. / В. В. Остапенко. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Омега-Л, 2007. – 302 с.
12. Чаюн І. О. Планування виробничої програми та її ресурсне забезпечення / І. О. Чаюн, І. Ю. Бондар. – К. : КНТЕУ, 2011. – 126 с.
13. Швецов В. П. Экономические основы предпринимательской деятельности. – М. : Экономика, 2000. – 196 с.
14. Шершньова З. Є. Стратегія управління / З. Є. Шерньова. – К. : КНЕУ, 2003.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
2. Сайт Мега-Нау. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.
3. Сайт Право. Украина. – Режим доступа : www.legal.com.ua.
4. Сайт Укрправо. – Режим доступу : www.ukrpravo.com.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проведення практичних занять
з дисципліни

ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА

(для студентів 3 курсу напряму підготовки 6.030601 – Менеджмент)

Укладач: **ВЕЛИЧКО** Вікторія Валеріївна

Відповідальний за випуск: *Н. В. Водка*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання: *І. В. Волосожарова*

План 2014, поз. 242М

Підп. до друку 20.01.2015
Друк на ризографі.
Зам. №

Формат 60 x 84/16
Ум. друк. арк. 2,8
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014р.